

دانش و پژوهش در روان‌شناسی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

شماره بیست و پنجم - پاییز ۱۳۸۴

صص ۳۵ - ۵۶

هنجاریابی مقدماتی و بررسی روایی و پایایی فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون

مژگان سپاه منصور^۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر هنجاریابی مقدماتی و بررسی روایی و پایایی فرم کوتاه آزمون شخصیتی گری - ویلسون بوده است. برای دستیابی به هدف پژوهش جامعه آماری متشکل از ۶۰۰ دانش آموز (۲۸۸ پسر و ۳۱۲ دختر) راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران، به شیوه نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون با ۲۸ سؤال بوده که دو ویژگی شخصیتی با مبنای زیستی را که عبارت‌اند از نظام بازداری رفتاری و نظام فعال‌سازی رفتاری مورد سنجش قرار می‌دهد. برای بررسی پایایی آزمون از ضریب آلفای کرونباخ، برای بررسی روایی سازه از تحلیل عوامل و برای بررسی روایی همزمان از ضریب همبستگی بین فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون و پرسشنامه تواناییها و مشکلات گودمن استفاده شد. همسانی درونی پرسشنامه گری - ویلسون ۰/۶۸ به دست آمد. نتایج تحلیل

*- این مقاله برگرفته از رساله دکتری تخصصی واحد علوم و تحقیقات تهران می‌باشد.

۱- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز

عوامل با روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش از نوع واریماکس شش عامل در پرسشنامه گری - ویلسون به دست داد که به ترتیب به نامهای تحمل ناکامی، مراقبت و احتیاط، تحمل و بردباری، آرامش، پایش هیجانی و هیجان‌خواهی نامگذاری شدند. در مجموع این شش عامل قادر به تبیین حدود ۳۸ درصد از واریانس فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون بودند. نتایج بررسی همبستگی بین فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون (در دو بعد بازداری رفتاری و فعال‌سازی رفتاری) نشان داد که بازداری رفتاری با زیرمقیاس‌های روابط اجتماعی با ماهیت معین، بیش‌فعالی و بی‌توجهی و اختلالات اضطرابی از پرسشنامه تواناییها و ضعف‌های گودمن (گزارش خود) دارای رابطه مثبت و معنادار است. همچنین نتایج به دست آمده نشان داد که بین فعال‌سازی رفتاری و زیرمقیاس‌های روابط اجتماعی با ماهیت معین، بیش‌فعالی و بی‌توجهی و اختلال سلوک ($P < 0/01$ و $r = 0/46$) دارای رابطه مثبت و معنادار است. در مجموع نتایج مؤید روایی و پایایی فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون است. کلید واژه‌ها: فرم کوتاه پرسشنامه گری - ویلسون، بازداری رفتاری، فعال‌سازی رفتاری، پرسشنامه تواناییها و ضعف‌های گودمن، دانش‌آموزان راهنمایی، دانش‌آموزان دبیرستانی.

مقدمه

برخلاف ویژگیهای فیزیکی و جسمی که به‌طور مستقیم اندازه‌گیری می‌شوند، ویژگیها یا صفات روان‌شناختی نظیر هوش، خلاقیت، انگیزش، یادگیری و شخصیت را باید به‌طور غیرمستقیم اندازه‌گیری کرد، زیرا هیچ‌کس به‌طور مستقیم به این ویژگیها دسترسی ندارد. بنابراین برای مطالعه غیرمستقیم این ویژگیها، ابزارهای مختلفی ابداع و به‌کار گرفته شده که متداول‌ترین آن آزمون یا پرسشنامه است. در کنار این حقیقت مسائل جدی و مهمی در ارتباط با پرسشنامه‌هایی که برای سنجش خصایص و ویژگیهای روانی مورد استفاده قرار می‌گیرند، مطرح است که مهمترین آن روایی، پایایی و وجود هنجار یا نرم برای هر یک از پرسشنامه‌هایی است که مورد استفاده قرار می‌گیرد. از میان ویژگیها و خصایص مطرح در حوزه روان‌شناسی، شخصیت از سازه‌هایی است که توجه زیادی را به‌خود جلب کرده است. این توجه باعث تنوع تعاریف، دیدگاهها و نظریاتی شده که

سعی در تشریح ساختار و نحوه تأثیر آن بر رفتار آشکار (مشهود و قابل رؤیت) و نهان (شامل نحوه تفکر، پردازش و...) نموده‌اند. از نظر تعریف، از شخصیت تعاریف بسیار زیادی شده که در ساده‌ترین آن می‌توان گفت شخصیت مجموعه رفتارهای فرد در موقعیت‌های اجتماعی مختلف است (سیف، ۱۳۷۸). ولی از نظر دیدگاه، دیدگاه‌های متنوعی شامل دیدگاه‌های روان تحلیل‌گری، رفتاری، انسان‌گرایی، شناختی - اجتماعی (شولتز و شولتز،^۱ ۱۳۷۵) و در کنار آنها دیدگاه‌های زیستی و فیزیولوژیک (کاوایی، ۱۳۸۲) تاکنون در باب شخصیت و عناصر آن و حتی نحوه اندازه‌گیری و سنجش آن مطرح شده است. البته هر یک از این دیدگاه‌ها، براساس مفروضات و مبانی نظری خود نظرات متفاوتی را در باب ساختار شخصیتی در انسانها مطرح کرده‌اند. از جمله آیزنک (به کارور و شی‌یر، ۱۳۷۵ نگاه کنید) با وجود اینکه از زمره نظریه‌پردازانی است که شخصیت را متشکل از صفات معین می‌داند، در عین حال سعی نموده تا برای صفاتی که در نظریه خود مطرح نموده و تقویت آن، مبانی زیستی - فیزیولوژیک مشخصی را ارائه نماید. به هر حال در هر یک از حوزه‌های یاد شده (در زیر یک دیدگاه یا نظریه مشخص مانند روان تحلیل‌گری یا دیدگاه زیستی - فیزیولوژیک) نیز تنوع و تفاوت‌هایی در دیدگاه‌های مطرح به چشم می‌خورد. از آنجایی که پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون یک پرسشنامه شخصیتی است که بر مبنای دیدگاه زیستی و فیزیولوژیک مطرح شده در ساختار این مقاله به این دیدگاه به صورت گسترده و وسیع پرداخته شده است.

دیدگاه زیستی - فیزیولوژیک به شخصیت، دو رویکرد کلی را دنبال می‌کند، یکی رویکردی که بر مبنای آن ادعا می‌شود که ویژگی‌های شخصیتی ناشی از وراثت است، دیگری به دنبال معرفی فرایندها و ساختارهای زیستی و فیزیولوژیک هستند که تقریباً بر هر رفتار مشهود و نامشهودی تأثیر می‌گذارند (کارور و شی‌یر، ۱۳۷۵). نظریه‌پردازان چندی در حوزه روان‌شناسی تلاش نموده‌اند تا با تشریح نحوه فعالیت و عملکرد دستگاه عصبی انسان، نقش بخش‌های مختلف آن را در گرایشهای رفتاری منتسب به شخصیت تشریح نموده و از آن طریق نقش تمامی این زیر نظامها در آسیب‌شناسی روانی را بررسی کنند. پاولف از زمره این نظریه‌پردازان اولیه است. طبق نظر پاولف دو

فرایند اساسی بر تمامی فعالیت‌های دستگاه عصبی مرکزی حاکم است. یکی از این فرایندها برانگیختگی و دیگری بازداری است. تمامی محرک‌های درونی و بیرونی که باعث برانگیختگی و بازداری می‌شوند، هر چه بیشتر تکرار شوند در مغز به صورت باثبات‌تری در می‌آیند. در انتهای این زنجیره رفتارهای قالبی پویا پدید می‌آیند که تا اندازه زیادی در برابر تغییر مقاومت نشان می‌دهد. این روند به ویژگی‌های تثبیت شده‌ای منجر می‌شود که شاید بتوان گفت به‌عنوان بخشی از شخصیت فرد در می‌آید (گری، ۱۳۶۲). آنچه در دیدگاه پاولف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و در واقع به‌عنوان یک اصل و خصوصیت در باب دستگاه عصبی مرکزی انسان و دیگر حیوانات بیان شده، توازن میان فرایندهای تحریکی و بازدارنده است. البته براساس مبانی زیستی در انسان و حیوانات در برخی از موجودات و از جمله انسان یکی از این فرایندها اغلب بر دیگری تسلط دارد. اما پس از پاولف، در واقع آیزنک با طرح دیدگاه خود در باب شخصیت، توجه ویژه‌ای به فعال‌سازی مغزی داشته است.

آیزنک (۱۹۷۲، ۱۹۷۵ و ۱۹۷۷) با طرح ویژگی‌هایی نظیر درونگرایی - برونگرایی، روان‌رنجور خوبی و روان‌پریشی‌گرایی تلاش نمود تا برای هر یک از ویژگی‌ها، ساختار و عملکرد زیستی معینی را نیز معرفی نماید. برای مثال او این نظر را مطرح کرد که افراد درونگرا و برونگرا در میزان عملکرد بخشی از مغز به نام دستگاه فعال‌ساز شبکه‌ای صعودی با هم تفاوت دارند. در واقع دستگاه فعال‌ساز شبکه‌ای، مسؤول فعال‌سازی یا بی‌تحرک کردن سایر بخش‌های بالاتر مغز است و فرایندهای هشیاری، تمرکز و تنظیم چرخه خواب و بیداری را نیز پایش می‌کند (برای تفصیل در این باره به کاویانی، ۱۳۸۲ مراجعه شود). تبیین‌هایی از این دست نیز در نظریه آیزنک در باب ثبات هیجانی (که روان‌رنجور خوبی ناشی از آن فرض می‌شود) نیز مطرح شده است. زاکرمن (زاکرمن و نید، ۱۹۷۹؛ زاکرمن و لیتل، ۱۹۸۶؛ زاکرمن، ۱۹۹۱؛ زاکرمن، ۱۹۹۴) نیز از زمره نظریه‌پردازانی بود که سعی کرد ویژگی‌های شخصیتی نظیر هیجان‌خواهی و احساس‌جویی را از طریق فرایندها و ساختارهای زیستی مورد تبیین قرار دهد. با وجود اینکه تبیین‌های اولیه زاکرمن در باب نحوه ارتباط بین هیجان‌خواهی و احساس‌جویی چندان مورد قبول واقع نشد، ولی کماکان در این حوزه تبیین‌های جدیدتری ارائه شده است (زاکرمن، ۱۹۹۴). اما ایده‌ای که بیشتر در این مقاله مد نظر

است، ایده‌گری (۱۹۷۳، ۱۹۸۱ و ۱۹۸۲) است که در واقع از انتقادات گری به الگوی عملکرد مغز آیزنک در باب شخصیت مطرح شده است. گری دستگاههای مغزی درگیر در انواع گوناگون رفتار و تجارب ذهنی به‌ویژه تجارب ذهنی - هیجانی را مورد مطالعه قرار داده است. گری در ایده‌ها و عقاید خود این ایده را مطرح کرده که هیجانهای مثبت از طریق بخش متفاوتی از مغز و هیجانهای منفی نیز از طریق بخشهای دیگر تنظیم می‌شوند. گری دستگاه درگیر در انواع هیجانهای مثبت را دستگاه گرایش و دستگاه درگیر در اضطراب را دستگاه بازداری رفتاری یا دستگاه توقف می‌نامد (گری، ۱۹۸۲ و ۱۹۸۷).

گری استدلال کرده است، شواهدی که مفاهیم درونگرایی - برونگرایی و ثبات هیجانی آیزنک را تأیید می‌کند، تحلیل دیگری را نیز که دو بعد متفاوت توقف - بازداری در آنها استفاده شده را نیز مورد تأیید قرار می‌دهد. در واقع به باور گری این تأیید در بعد توقف - بازداری قویتر از تأیید مفاهیم درونگرایی - برونگرایی و ثبات هیجانی است. گری همچنین معتقد است افرادی که مستعد اضطراب مفرط هستند، آن‌طور که آیزنک معتقد است، ترکیبی از درونگرایی به اضافه روان‌رنجورخوبی را ندارند، بلکه آنها افرادی هستند با سطح بالایی از اضطراب و یا افرادی با دستگاههای باز دارنده بسیار واکنشی. در مقابل افرادی با نشانه‌های رفتار ضد اجتماعی، آن‌گونه که آیزنک معتقد است، ترکیبی از برونگرایی به اضافه روان‌رنجورخوبی نیستند، بلکه آنها افرادی هستند با دستگاههای گرایشی (فعال‌ساز) بسیار واکنشی. در چنین تحلیلی متغیرهای برونگرایی و روان‌رنجورخوبی بیشتر از طریق ترکیبی از اضطراب و تکانش‌گری به وجود می‌آیند تا برعکس. بنابراین طبیعی است که بر مبنای چنین تحلیلی گفته شود افراد درونگرا، افرادی هستند که بیشتر به پیش‌بینی پیامدهای مطلوب حساس‌اند تا به پیش‌بینی پیامدهای نامطلوب. در عوض افراد درونگرا افرادی هستند که این معادله در مورد آنها در جهت عکس صدق می‌کند.

گری (۱۹۸۲ و ۱۹۸۷) دو نظام متمایز مغزی را توصیف کرد که به پاداش و تنبیه‌های احتمالی محیط حساس است. این دو نظام مغزی نظام بازداری رفتاری و نظام فعال‌ساز رفتاری است. این نظام به علایم تنبیه حساس است و از تنبیه می‌گریزد و هنگامی که با چنین علایمی روبه‌رو می‌گردد، احساسهای منفی از قبیل ترس، اضطراب، ناکامی و غمگینی تجربه می‌شود. بنابراین رفتاری که ممکن است منجر به پیامدهای

دردناک یا منفی گردد منع می‌گردد. افرادی که از حساسیت نظام بازداری رفتاری بیشتری برخوردارند بیشتر مستعد اضطراب هستند. برای سنجش حساسیت نظام بازداری رفتاری از این موارد استفاده می‌شود: پیش‌بینی و انتظار وقوع اتفاقات ناگوار، حساسیت به وقایع و رویدادهای تنبیه‌کننده. شواهد به دست آمده نشان می‌دهد که فعالیت نظام بازداری رفتاری با اضطراب و روان‌رنجورخویی رابطه دارد. نظام فعال‌ساز رفتاری در این تحلیل به صورت عکس عمل می‌کند. در واقع این احتمال مطرح شده که نظام فعال‌ساز رفتاری به جای توجه و حساسیت به تنبیه به پاداشهای ناشی از رفتار و محیط حساس است، بنابراین ممکن است در بسیاری شرایط توجه چندانی به تنبیه‌های موجود نشود و صرفاً برای دستیابی به نتایجی که برای فرد پاداش‌دهنده هستند، عمل نماید (اسلوبودس کایا، ۱۹۹۹؛ ویلسون، بارت و ایواواکسی، ۱۹۹۵؛ ویلسون، بارت و گری، ۱۹۸۹؛ ویلسون، گری و بارت، ۱۹۹۰).

مبانی نظری و پژوهشی مطرح شده، مشتمل بر تلاشهایی نیز بوده که این نظریه‌پردازان بر پایه آن سعی در ساخت و اعتباریابی ابزارها و پرسشنامه‌هایی داشته‌اند که از آن طریق بتوان گرایشهای شخصیتی مطرح را اندازه‌گیری کرد. از زمره این تلاشها می‌توان به پرسشنامه شخصیتی تجدیدنظر شده آیزنک (آیزنک، آیزنک و بارت، ۱۹۸۵)، پرسشنامه هیجان‌خواهی زاگرمین (زاگرمین، ۱۹۹۱) و پرسشنامه شخصیتی مبتنی بر نظام فعال‌سازی رفتاری^۱ و بازداری رفتاری^۲ گری - ویلسون (ویلسون، بارت و گری، ۱۹۸۹) اشاره کرد. در واقع پرسشنامه گری - ویلسون نیز بر پایه دیدگاه و نظرات گری در باب شخصیت و نظامهای مغزی درگیر در آنها ساخته و اعتباریابی شده است. براساس بررسی‌های انجام شده در این حوزه مشخص شد که فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در ایران تاکنون به‌طور جدی بر روی جمعیت‌های دانش‌آموزی پایایی سنجی و اعتبارسنجی نشده است. به لحاظ اهمیت روزافزون دیدگاههای زیستی - فیزیولوژیک در باب شخصیت و همچنین براساس دسترسی نداشتن به ابزار یا پرسشنامه معتبری که بتواند بر پایه یکی از نظریات زیستی - فیزیولوژیک اقدام به

1- Behaviour inhibition system

2- Behaviour activation system

سنجش ابعاد شخصیتی نماید، هدف اصلی این پژوهش را بررسی روایی و پایایی و هنجاریابی مقدماتی فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در دانش‌آموزان دختر و پسر راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران قرار دادیم.

سؤالات اصلی که سعی شده است در این پژوهش پاسخ داده شود عبارت است از:

- ۱- پایایی فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران چقدر است؟
- ۲- روایی همزمان فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران چگونه است؟
- ۳- روایی سازه مبتنی بر تحلیل عوامل فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران چقدر است؟
- ۴- هنجارهای آماری (مشمول بر رتبه درصدی و نمره استاندارد Z) فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون در دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران چگونه است؟ این سؤالات با روش شناسی معرفی شده در زیر پاسخ داده شده‌اند.

روش

روش پژوهش بر مبنای هدف اصلی که بررسی روایی، پایایی و هنجاریابی فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون بود، از نوع مطالعات هنجاریابی و آزمون سنجی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش‌آموزان پسر و دختر راهنمایی و دبیرستانی ۱۱ تا ۱۷ ساله شهر تهران در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ تشکیل داده‌اند.

نمونه پژوهش حاضر بر مبنای جامعه آماری آن ۶۰۰ نفر برآورد گردید که ۲۸۸ نفر آنها پسر (۴۷/۶ درصد) و ۳۱۲ نفر دختر (۵۱/۶ درصد) بوده‌اند. برای دستیابی به گروه نمونه فوق از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. بدین ترتیب که ابتدا از بین مناطق آموزش و پرورش شهر تهران دو منطقه (مناطق سوم و چهارم تهران) به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس از بین مدارس این مناطق (راهنمایی و دبیرستان) اقدام به نمونه‌گیری به حجم ۶۰۰ نفر شده است. باید گفت که نمونه اولیه ۶۲۰ نفر برآورد شده بود که ۲۰ پرسشنامه در بازگشت اعتبار نداشتند، لذا حجم گروه نمونه از ۶۲۰ نفر به ۶۰۰ نفر تقلیل یافت.

ابزارهای پژوهش

از دو ابزار به شرح زیر در این پژوهش استفاده به عمل آمده است:

الف- فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری- ویلسون: فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری- ویلسون از فرم بلند پرسشنامه شخصیتی گری- ویلسون که مشتمل بر ۱۲۰ سؤال و ۶ عامل است و با استفاده از ملاکهای بار عاملی بالا و بالاترین میزان همبستگی با آسیب‌شناسی روانی و تعادل لازم به منظور نمره‌گذاری با ۲۸ سؤال برای نوجوانان توسط اسلوبودس کایا و همکاران (۲۰۰۱) ساخت و آماده‌سازی شده است. هر ۱۴ سؤال این پرسشنامه به دو نظام بازداری رفتاری و فعال‌سازی رفتاری مربوط می‌شوند و طیف پاسخدهی آن به صورت سه درجه‌ای (بلی، خیر و نمی‌دانم) است که هم به صورت منفی و هم به صورت مثبت نمره‌گذاری می‌شود. به هر سؤال مثبت در صورت بله امتیاز ۲، نمی‌دانم امتیاز ۱ و خیر امتیاز صفر تعلق می‌گیرد و برای سؤالات منفی روند برعکس است. این پرسشنامه برای اولین بار در این پژوهش برای اجرا بر روی دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران آماده شد و اعتبار محتوایی آن را استادان و صاحب‌نظران مورد تأیید قرار دادند. براساس نتایج حاصل آلفای کرونباخ کل آزمون (۲۸ سؤال) برابر با ۰/۶۸ و برای زیرمقیاس‌ها به ترتیب برای مقیاس فعال‌سازی رفتاری ۰/۶۷ و برای مقیاس بازداری رفتاری ۰/۶۲ می‌باشد. پایایی و روایی این پرسشنامه در بخش ارائه یافته‌ها به تفصیل معرفی شده است.

ب- پرسشنامه توانمندی‌ها و مشکلات گودمن: این پرسشنامه یک پرسشنامه کوتاه برای غربال رفتاری است که برای افراد ۳ تا ۱۶ سال کاربرد دارد و آن را گودمن و همکاران^۱ (۱۹۹۷) ساخت و اعتباریابی کردند. این پرسشنامه اطلاعات مفیدی درباره مشکلات افراد نوجوان در اختیار روان‌شناسان بالینی، روانپزشکان و محققان قرار می‌دهد. این پرسشنامه دارای یک بخش مشتمل بر ۲۵ سؤال روان‌شناختی (که معلمان یا والدین پر می‌کنند) و یک بخش به عنوان فرم مکمل که درباره حاد بودن، مزمن بودن و جنبه‌های مختلف به منظور ارائه خدمات می‌باشد. مقیاس پاسخدهی آن سه درجه‌ای است (درست نیست، کمی درست است و حتماً درست است) و ۲۵ سؤال که در پنج مقیاس

جای می‌گیرند را در برمی‌گیرد. این پنج مقیاس عبارت‌اند از علایم هیجانی، مشکلات سلوکی، بیش‌فعالی - نقص توجه، مشکلات روابط با همسالان و رفتارهای اجتماعی معین که ماهیت آنها بر مبنای تعاون و همکاری است. لازم به ذکر است که مشکلات سلوکی و بیش‌فعالی - نقص توجه با یکدیگر نمره مشکلات را تشکیل می‌دهند. نمره نهایی در این پرسشنامه با جمع نمرات تمام مقیاس‌ها بجز مقیاس رفتارهای اجتماعی معین به دست می‌آید. شواهد ارائه شده در باب روایی و پایایی این مقیاس را گودمن و همکاران (۱۹۹۷) در حد قابل قبولی گزارش کرده‌اند. این پرسشنامه به‌عنوان ابزاری به‌منظور بررسی روایی همزمان فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون استفاده شده است.

روش اجرا: پرسشنامه پژوهش به‌صورت خود گزارش‌دهی تکمیل شده‌اند. هر آزمودنی ابتدا پرسشنامه گری - ویلسون را تکمیل و سپس اقدام به پاسخگویی به پرسشنامه توانمندی‌ها و مشکلات می‌کرد. پرسشنامه‌های پژوهش به‌صورت گروهی (با توضیح متمرکز شدن روی پرسشنامه خود برای هر دانش‌آموز) به مرحله اجرا در آمده و احیاناً سعی شده تا در صورت بروز سؤال برای تمامی شرکت‌کنندگان توضیحات یکسان و ثابتی ارائه شود.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: داده‌های حاصل از پرسشنامه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون (برای بررسی روایی همزمان)، آلفای کرونباخ (برای بررسی پایایی آزمون یا پرسشنامه گری - ویلسون) و تحلیل عاملی (مؤلفه‌های اصلی و چرخش از نوع واریماکس) برای بررسی روایی سازه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. در عین حال رتبه‌های درصدی و نمرات استاندارد Z نیز برای تهیه هنجارهای پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون مورد استفاده قرار گرفته است. لازم به ذکر است که کلیه عملیات آماری با استفاده از نرم‌افزار آماری - رایانه‌ای SPSS تحلیل شده است.

یافته‌ها

در جدول ۱ ضرایب پایایی پرسشنامه گری - ویلسون برحسب آلفای کرونباخ ارائه شده است.

جدول ۱- ضرایب پایایی آلفای کرونباخ پرسشنامه گری - ویلسون

ردیف	پرسشنامه و زیرمقیاس‌های گری - ویلسون	آلفای کرونباخ
۱	زیرمقیاس نظام بازداری رفتاری	۰/۶۲
۲	زیرمقیاس نظام فعال‌سازی رفتاری	۰/۶۷
۳	پرسشنامه گری - ویلسون	۰/۶۸

چنانکه در جدول ۱ مشاهده می‌شود، آلفای کرونباخ کل آزمون و زیرمقیاس‌های آن تا اندازه‌ای به هم نزدیک است و در عین حال به‌طور نسبی در حد قابل قبولی است. به منظور بررسی روایی همزمان پرسشنامه گری - ویلسون، ضریب همبستگی زیرمقیاس‌های این پرسشنامه با پنج زیرمقیاس پرسشنامه گودمن و همکاران محاسبه شده است که نتایج آن را در جدول ۲ ملاحظه می‌کنید.

جدول ۲- ماتریس ضرایب همبستگی بین زیرمقیاس‌های پرسشنامه گری - ویلسون با پرسشنامه گودمن و همکاران

مقیاس‌ها	پرسشنامه گری - ویلسون		پرسشنامه تواناییها و ضعف‌های گودمن و همکاران		
	نظام بازداری رفتاری	نظام فعال‌سازی رفتاری	مشکلات روابط با همسالان	روابط اجتماعی با نقص توجه	بیش‌فعالی - اختلال سلوکی
نظام بازداری رفتاری	۱	-	-	-	-
نظام فعال‌سازی رفتاری	۰/۱۳*	۱	-	-	-
مشکلات روابط با همسالان	۰/۱۱	۰/۰۴	۱	-	-
روابط اجتماعی با ماهیت معین	۰/۱۳**	۰/۳۲**	۰/۱۳*	۱	-
بیش‌فعالی - نقص توجه	۰/۲۱**	۰/۳۶**	۰/۱۴**	۰/۲**	۱
اختلال سلوکی	۰/۰۵	۰/۴۶**	۰/۲۲**	۰/۲۱**	۰/۳۴**
اختلال هیجانی (اضطراب)	۰/۲۷**	۰/۱۲	۰/۲۸**	۰/۰۳	۰/۳۲**

* $P < 0/05$

** $P < 0/01$

چنانکه در جدول ۲ دیده می‌شود، نظام بازداری رفتاری با زیرمقیاس‌های روابط اجتماعی با ماهیت معین ($P < 0/05$ و $r = 0/13$)، بیش‌فعالی - نقص توجه ($P < 0/01$) و $r = 0/21$)، اختلالات هیجانی ($P < 0/01$ و $r = 0/27$) از پرسشنامه تواناییها و ضعف‌های گودمن و همکاران و نظام فعال‌سازی رفتاری با زیرمقیاس‌های روابط اجتماعی با ماهیت معین ($P < 0/01$ و $r = 0/32$)، بیش‌فعالی و نقص توجه ($P < 0/01$) و $r = 0/36$) و اختلال سلوک ($P < 0/01$ و $r = 0/46$) از پرسشنامه تواناییها و ضعف‌های گودمن و همکاران دارای رابطه مثبت و معناداری بوده‌اند. در مجموع این شواهد رویی همزمان پرسشنامه گری - ویلسون را مورد تأیید قرار می‌دهند.

در جدول ۳ نتایج تحلیل عوامل پرسشنامه گری - ویلسون برای بررسی رویی سازه این پرسشنامه ارائه شده است و همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۲۸ سؤال پرسشنامه گری - ویلسون صرفاً ۲۲ سؤال آن بر روی یک عامل دارای بار عاملی قابل قبول بوده‌اند. به عبارت دیگر سؤالات ۲۵، ۲۴، ۱۴، ۴، ۸ و ۱۳ بر بیش از یک عامل دارای بار عاملی بوده‌اند که در جدول ۳ گنجانده شده‌اند. براساس نتایج به دست آمده، بر روی عامل اول چهار سؤال ۱۵، ۱۷، ۲۸ و ۱۶ قرار داشته که براساس محتوای سؤالات تحمل ناکامی نامیده شده است. بر روی عامل دوم چهار سؤال ۲۰، ۱۹، ۲۲ و ۱۸ قرار داشته که براساس محتوای سؤالات مراقبت و احتیاط نامگذاری شده است. بر روی عامل سوم چهار سؤال ۳، ۵، ۱۲ و ۲ که براساس محتوای سؤالات تحمل بردباری نامگذاری شده است. بر روی عامل چهارم چهار سؤال ۱، ۷، ۲۷ و ۶ که برحسب محتوای سؤالات آرامش نامگذاری شده است. بر روی عامل پنجم سه سؤال ۲۱، ۲۶ و ۹ که برحسب محتوای سؤالات پایش هیجانی نامگذاری شده است. بر روی عامل ششم سه سؤال ۱۰، ۲۳ و ۱۱ که برحسب محتوای سؤالات هیجان‌خواهی نامگذاری شده است. تحمل ناکامی با ارزش ویژه ۳۱/۳، ۸/۱۱ درصد از واریانس کل آزمون، مراقبت و احتیاط با ارزش ویژه ۳۷/۲، ۵/۸ درصد از واریانس کل آزمون، تحمل بردباری با ۳۵/۱، ۸/۴ درصد از واریانس کل آزمون، آرامش با ارزش ویژه ۲۹/۱، ۴/۴ درصد از واریانس کل آزمون، کنترل هیجانی با ارزش ویژه ۲۱/۱، ۳/۴ درصد از واریانس کل آزمون و هیجان‌خواهی با ارزش ویژه ۱۷/۱، ۲/۴ درصد از واریانس کل آزمون پرسشنامه گری - ویلسون را تبیین نموده‌اند. در مجموع این شش عامل قادر به تبیین ۳۸/۱ درصد از واریانس کل آزمون بوده‌اند. در جدول ۴ میانگین و انحراف معیار پرسشنامه گری - ویلسون ارائه شده است.

جدول ۳- نتایج تحلیل عوامل پرسشنامه گری - ویلسون برای بررسی روایی سازه

درصد واریانس تراکمی تبیین شده	درصد واریانس تبیین شده	ارزش ویژه	نام پیشنهادی عامل	بار عاملی	خلاصه مفهوم سؤال	ردیف	شماره سؤال
۱۱/۸	۱۱/۸	۳/۳۱	تعمیل ناکامی	۰/۶۲	برخاش هنگامی که چیزی مطابق میل نباشد	۱	۱۵
				۰/۵۹	آرزوی کشتن کسی	۲	۱۷
				۰/۵۵	تلاش در صورت عدم رضایت معلم	۳	۲۸
				۰/۴۹	صبر برای کسی که تأخیر می‌کند	۴	۱۶
۲۰/۳	۸/۵	۲/۳۷	مراقبت و احتیاط	۰/۶۷	اجتناب از صحبت در صورت گلودرد عفونی	۵	۲۰
				۰/۵۶	دروغ گفتن برای اجتناب از دردسر	۶	۱۹
				۰/۵۱	دقت در انجام تکالیف مدرسه	۷	۲۲
				۰/۴۵	حمل کت یا چتر هنگام پیش‌بینی هوای بارانی	۸	۱۸
۲۵/۲	۴/۸	۱/۳۵	تعمیل بردباری	۰/۵۹	شجاعت در برابر آسیب در مدرسه	۹	۳
				۰/۵۸	ساکت و آرام هنگام ضربه خوردن با چکش	۱۰	۵
				۰/۵۷	تحمل درد هنگام پیچ خوردن پا	۱۱	۱۲
				۰/۴۸	حفظ آرامش هنگام مواجهه با آدم‌ربایان	۱۲	۲
۲۹/۶	۴/۴	۱/۲۹	آرامش	۰/۶۸	آرام ماندن هنگام مواجهه با حیوان وحشی	۱۳	۱
				۰/۴۶	انجام وظیفه در مشاغل درمانی با جراحت سخت	۱۴	۷
				۰/۴۵	عدم سرزنش افراد بی‌تقصیر هنگام آسیب‌رساندن به خود	۱۵	۲۷
				۰/۳۲	آرام ماندن هنگام دیدن منظره خون در صحنه تصادف	۱۶	۶
۳۳/۹	۴/۳	۱/۲۱	پایش هیجانی	۰/۶۱	خرید لباس بدون پرو	۱۷	۲۱
				۰/۵۷	فکر درباره توانایی مالی قبل از خرید	۱۸	۲۶
				۰/۵۱	تحمل انجام معاینات بدنی دردناک	۱۹	۹
۳۸/۱	۴/۲	۱/۱۷	هیجان‌خواهی	۰/۶۹	شرکت در مبارزه با احتمال شکست	۲۰	۱۰
				۰/۴۰	درگیری فیزیکی	۲۱	۲۳
				۰/۳۷	لذت از مبارزه با افراد قوی	۲۲	۱۱

جدول ۴- میانگین و انحراف معیار زیرمقیاس‌های پرسشنامه گری - ویلسون

شماره پرسشنامه	شاخص‌های آماری					
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	پسرن	کل
۱	۱۱/۷۰	۵/۲۲	۹/۳۵	۴/۲۰	۱۰/۵۲	۴/۷۱
۲	۹/۸۷	۵/۱۸	۱۰/۱۲	۵/۳۴	۹/۹۹	۵/۲۶

چنانکه در جدول ۴ دیده می‌شود، میانگین نظام بازداری رفتاری در دختران (۱۱/۷۰) از پسرن (۹/۳۵) بیشتر بوده است. ولی برعکس در نظام فعال‌سازی رفتاری میانگین پسرن (۱۰/۱۲) تا اندازه کمی از دختران (۹/۸۷) بیشتر بوده است. میانگین کل برای نظام بازداری رفتاری ۱۰/۵۲ و برای نظام فعال‌سازی رفتاری (۹/۹۹) بوده است. در جداول ۵، ۶ و ۷ رتبه‌های درصدی و نمرات استاندارد Z برای کل پرسشنامه گری - ویلسون و دوزیرمقیاس آن یعنی نظام فعال‌سازی رفتاری و نظام بازداری رفتاری ارائه شده است.

جدول ۵- نمرات خام، فراوانی، رتبه درصدی و نمرات استاندارد Z

برای کل پرسشنامه گری - ویلسون

نمره خام	فراوانی	درصد فراوانی	رتبه درصدی	نمره Z
۲	۳	۰/۵	۰/۳۳	-۲/۳۰
۴	۶	۱	۱/۰۸	-۲/۰۵
۵	۴	۰/۷	۱/۹۰	-۱/۹۲
۶	۴	۰/۷	۲/۵۷	-۱/۷۹
۷	۴	۰/۷	۳/۲۳	-۱/۶۷
۸	۱۹	۱/۷	۴/۳۹	-۱/۵۴
۹	۶	۱	۵/۷۱	-۱/۴۱
۱۰	۲۶	۴/۳	۸/۳۶	-۱/۲۹
۱۱	۹	۱/۵	۱۱/۲۶	-۱/۱۶
۱۲	۳۴	۵/۶	۱۴/۸۲	-۱/۰۴
۱۳	۲۱	۳/۵	۱۹/۳۷	-۰/۹
۱۴	۴۴	۷/۳	۲۴/۷۵	-۰/۷۸

۰/۶۶	۲۹/۷۲	۲/۶	۱۶	۱۵
۰/۵۳	۲۴/۷۵	۶/۶	۴۰	۱۶
۰/۶۶	۲۹/۷۲	۲/۶	۱۶	۱۷
۰/۵۳	۳۴/۳۵	۴/۵	۱۷	۱۸
-۰/۴۰	۳۸/۹۹	۳/۸	۲۳	۱۹
-۰/۲۸	۴۲/۵۵	۴/۳	۲۶	۲۰
-۰/۱۵	۴۶/۶۹	۴/۱	۲۵	۲۱
-۰/۰۳	۵۰/۷۵	۴	۲۴	۲۲
۰/۰۹	۵۴/۹۷	۴	۲۴	۲۳
۰/۲۲	۵۹/۰۲	۵/۱	۳۱	۲۴
۰/۳۴	۶۳	۲	۱۲	۲۵
۰/۴۷	۶۷/۵۵	۶/۸	۴۱	۲۶
۰/۶	۷۱/۱۱	۳/۱	۱۹	۲۷
۰/۷۲	۷۵/۵۰	۴/۱	۲۵	۲۸
۰/۸۵	۸۰/۴۶	۱/۷	۱۰	۲۹
۰/۹۸	۸۴/۱۱	۱/۵	۹	۳۰
۱/۱۰	۸۷	۱/۷	۱۰	۳۱
۱/۲۳	۸۸/۵۸	۱/۸	۱۱	۳۲
۱/۳۵	۹۰/۱۵	۱/۳	۸	۳۳
۱/۴۸	۹۱/۸۹	۱/۳	۸	۳۴
۱/۶۱	۹۳/۴۶	۱/۲	۷	۳۵
۱/۷۳	۹۴/۷۸	۱	۶	۳۶
۱/۸۶	۹۶/۰۳	۰/۷	۴	۳۷
۱/۹۹	۹۷/۱۰	۰/۵	۳	۳۸
۲/۱۱	۹۷/۹۳	۰/۳	۲	۳۹
۲/۲۴	۹۸/۵۱	۰/۲	۱	۴۰
۲/۳۷	۹۸/۹۲	۰/۵	۱	۴۱
۲/۴۹	۹۹/۱۷	۰/۲	۳	۴۲
۲/۶۲	۹۹/۵۰	۰/۲	۱	۴۳
۲/۸۷	۹۹/۸۳	۰/۲	۱	۴۴

چنانکه در جدول ۵ دیده می‌شود، نمرات کل پرسشنامه گری - ویلسون از ۲ تا ۴۴ در نوسان است. از طریق نمره خامی که فرد در پرسشنامه به دست می‌آورد می‌توان موقعیت او را از طریق رتبه درصدی و نمرات استاندارد Z تعیین کرد. برای مثال فردی که نمره خام او در پرسشنامه معادل ۳۰ می‌شود با رتبه درصدی ۸۴/۱۱ و نمره Z ۰/۹۷ را به دست می‌آورد که نمره بالا یا حداقل متوسط به بالایی است. لازم به ذکر است که نمرات استاندارد Z برحسب انحراف معیار از میانگین است، بنابراین نمرات استاندارد Z منفی نشان‌دهنده نمرات پایین‌تر از میانگین و نمرات مثبت، نمرات بالاتر از میانگین را نشان می‌دهند.

جدول ۶- نمرات خام، فراوانی، رتبه درصدی و نمرات استاندارد Z

برای زیرمقیاس فعال‌سازی رفتاری

نمره خام	فراوانی	درصد فراوانی	رتبه درصدی	نمره Z
۰	۱۲	۲	۱/۰۸	-۱/۸۲
۱	۳	۰/۵	۲/۳۲	-۱/۶۳
۲	۳۴	۵/۶	۵/۳۸	-۱/۴۴
۳	۱۶	۲/۶	۹/۵۲	-۱/۲۶
۴	۵۵	۹/۱	۱۵/۴۰	-۱/۷۰
۵	۱۹	۳/۱	۲۱/۵۲	-۰/۸۹
۶	۵۴	۸/۹	۲۷/۵۷	-۰/۷۰
۷	۲۸	۴/۶	۳۴/۳۵	-۰/۵۱
۸	۶۰	۹/۹	۴۱/۶۴	-۰/۳۳
۹	۲۲	۳/۶	۴۸/۴۳	-۰/۱۴
۱۰	۴۹	۸/۱	۵۴/۳۰	۰/۳۷

۰/۲۲	۶۱/۰۹	۵/۵	۳۳	۱۱
۰/۴	۶۶/۶۴	۵/۶	۳۴	۱۲
۰/۵۹	۷۱/۷۷	۴/۶	۲۸	۱۳
۰/۷۸	۸۲/۴۵	۷	۴۲	۱۴
۰/۹۶	۸۶/۰۱	۲/۸	۱۷	۱۵
۱/۱۵	۸۹/۱۶	۴/۳	۲۶	۱۶
۱/۳۳	۹۱/۸۹	۲	۱۲	۱۷
۱/۵۲	۹۴/۲۱	۳/۵	۲۱	۱۸
۱/۷۱	۹۶/۱۱	۱/۲	۷	۱۹
۱/۸۹	۹۷/۷۶	۲/۶	۱۶	۲۰
۲/۰۸	۹۸/۱۵	۰/۷	۴	۲۱
۲/۲۶	۹۹/۰۱	۰/۸	۵	۲۲
۲/۴۵	۹۹/۳۴	۰/۲	۱	۲۳
۲/۶۳	۹۹/۶۷	۰/۵	۳	۲۴
۲/۸۲	۹۹/۹۲	۰/۲	۱	۲۵
۳/۰۱	-	۰/۳	۲	۲۶

چنانکه در جدول ۶ مشاهده می‌شود، نمرات زیرمقیاس فعال‌سازی رفتاری از صفر تا ۲۶ در نوسان است. از طریق نمره خامی که فرد در این زیرمقیاس به دست می‌آورد می‌توان رتبه درصدی و نمره Z او را از طریق این جدول به دست آورد. برای مثال نمره ۱۰ در زیرمقیاس فعال‌سازی معادل رتبه درصدی ۵۴/۳۰ و نمره استاندارد Z ۰/۳۷ است که نمره متوسطی به حساب می‌آید. نمرات منفی Z، نمرات پایین‌تر از میانگین و نمرات مثبت Z نمرات بالاتر از میانگین را نشان می‌دهند.

جدول ۷- نمرات خام، فراوانی، رتبه درصدی و نمرات استاندارد Z

برای زیرمقیاس بازداری رفتاری

نمره خام	فراوانی	درصد فراوانی	رتبه درصدی	نمره Z
۰	۹	۱/۵	۰/۸۳	-۲/۰۷
۲	۱۷	۲/۸	۲/۹۸	-۱/۶۷
۳	۱۴	۲/۳	۵/۵۵	-۱/۴۷
۴	۳۹	۶/۵	۹/۹۳	-۱/۲۷
۵	۲۰	۳/۳	۱۴/۸۲	-۱/۰۸
۶	۵۵	۹/۱	۲۱/۰۳	-۰/۸۸
۷	۲۲	۳/۶	۲۷/۴۰	-۰/۶۸
۸	۶۰	۹/۹	۳۴/۱۹	-۰/۴۸
۹	۳۵	۵/۸	۴۲/۰۵	-۰/۲۸
۱۰	۴۸	۷/۹	۴۸/۹۲	-۰/۸
۱۱	۲۱	۳/۵	۵۴/۶۴	۰/۱۱
۱۲	۶۹	۱۱/۴	۶۲/۰۹	۰/۳
۱۳	۳۲	۵/۳	۷۰/۴۵	۰/۵
۱۴	۴۰	۶/۶	۷۶/۴۱	۰/۷
۱۵	۲۳	۳/۸	۸۱/۶۲	۰/۹
۱۶	۳۹	۶/۵	۸۶/۷۵	۱/۱۰
۱۷	۱۰	۱/۷	۹۰/۸۱	۱/۳۰
۱۸	۱۳	۲/۲	۹۲/۷۲	۱/۵۰
۱۹	۶	۱	۹۴/۲۹	۱/۶۹
۲۰	۱۲	۲	۹۵/۷۸	۱/۸۹
۲۱	۴	۷	۹۷/۱۰	۲/۰۹
۲۲	۸	۱/۳	۹۸/۱۰	۲/۲۹
۲۳	۲	۳	۹۸/۹۲	۲/۴۹
۲۴	۳	۵	۹۹/۳۴	۲/۶۹
۲۵	۲	۳	۹۹/۷۵	۲/۸۹
۲۶	۱	۲	۹۹/۹۹	۳/۰۸

چنانکه در جدول ۷ دیده می‌شود، نمرات خام زیرمقیاس بازداری رفتاری از صفر تا ۲۶ در نوسان است. از طریق نمره خامی که فرد در این زیرمقیاس به دست می‌آورد، می‌توان رتبه درصدی و نمره استاندارد Z او را تعیین کرد. برای مثال نمره ۱۰ در این زیرمقیاس معادل رتبه درصدی ۴۸/۹۲ و نمره استاندارد Z، ۰/۸- است که اندکی از میانگین یا حد متوسط پایین‌تر است. در مجموع نمرات منفی Z، نمرات پایین‌تر از میانگین و نمرات مثبت Z، نمرات بالاتر از میانگین را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج گزارش شده در بخش یافته‌ها، پرسشنامه‌گری - ویلسون در حد نسبتاً متناسبی دارای همسانی درونی (جدول ۱ و ضرایب ۰/۶۲ تا ۰/۶۷ برحسب آلفای کرونباخ) بود. براساس تحقیقات اسلو بوس کایا و همکاران (۲۰۰۱) که در روسیه و بر روی نوجوانان با استفاده از فرم ۲۸ سؤالی پرسشنامه‌گری - ویلسون انجام شده آلفای کرونباخ گزارش شده از سوی این محققان برای نظام فعال‌سازی رفتاری ۰/۶۷ و برای نظام بازداری رفتاری ۰/۶۴ بوده است. بر این اساس می‌توان گفت که یافته پژوهش حاضر با یافته این محققان در باب همسانی درونی پرسشنامه کوتاه شخصیتی گری - ویلسون همسویی قابل توجهی را نشان می‌دهد. این همخوانی احتمالاً از آنجایی ناشی می‌شود که در ترجمه این پرسشنامه دقت لازم و کافی صورت گرفته و دقیقاً همان دو زیرمقیاس معرفی شده و سؤالات مطرح در آنها برای محاسبه آلفای کرونباخ لحاظ شده است.

یافته دیگر پژوهش حاضر جدول ۲ حاکی از آن بود که نظام فعال‌سازی رفتاری بیشترین میزان همبستگی را با عامل اختلال سلوکی ($r = 0/46$) و سپس با عامل بیش‌فعالی، نقص توجه ($r = 0/36$) از پرسشنامه توانمندیها و مشکلات رفتاری گودمن و همکاران دارد. در عوض نظام بازداری رفتاری بیشترین میزان همبستگی را با اختلال اضطرابی ($r = 0/27$) از پرسشنامه توانمندیها و مشکلات رفتاری گودمن و همکاران دارد. براساس برخی تحقیقات صورت گرفته (نظیر ویلسون، بارت و گری، ۱۹۸۹ و ویلسون، گری و بارت، ۱۹۹۰) عامل بازداری رفتاری با اختلالات هیجانی (اضطرابی) و

عامل فعال‌ساز رفتاری با تکانش‌گری رابطه‌ی معناداری دارد. در واقع براساس زیربناهای نظری مطرح‌گفته می‌شود که افرادی که نظام بازداری رفتاری مسلط دارند به تنبیه حساسیت دارند و بنابراین این حساسیت آنها را مستعد‌گرایشهای هیجانی نامساعد نظیر اضطراب و یا حتی افسردگی می‌کند. ولی در عوض کسانی که به پاداش حساسیت نشان می‌دهند ممکن است مشکلات رفتاری نظیر بزهکاری و بیش‌فعالی - نقص توجه از خود نشان دهند. اسلو بودس کایا و همکاران (۲۰۰۱) در روسیه نشان داده‌اند که عامل فعال‌سازی رفتاری همبستگی مثبت با اختلال سلوک و بیش‌فعالی و رابطه‌ی منفی با رفتار اجتماعی معین و مشکلات ارتباطی با همسالان در دختران دارد. در عین حال عامل بازداری رفتاری با مشکلات هیجانی و اضطرابی در پسران رابطه‌ی مثبت دارد، ولی با اختلال سلوک و بیش‌فعالی و رفتارهای اجتماعی معین رابطه‌ی منفی دارد. در دیدگاه‌گری (۱۹۸۱، ۱۹۸۲ و ۱۹۸۷) افرادی که نظام بازداری آنها از حساسیت برخوردار است در مقایسه با کسانی که از حساسیت بازداری پایینی برخوردار هستند، اضطراب بیشتری را تجربه می‌کنند. این امر بدین دلیل است که آنها به علایم و نشانه‌های تنبیه پاسخ می‌دهند. در واقع حساسیت بسیار زیاد نظام بازداری رفتاری می‌تواند منجر به اختلالات اضطرابی یا افسردگی گردد. در عین حال فعالیت زیاد نظام فعال‌ساز رفتاری که مسئول پاسخ افراطی و شدید به علایم پاداش است، می‌تواند منجر به رشد اختلالات سلوکی گردد. همچنین چنانکه نظام بازداری رفتاری کم‌کار است، بازداری فرد در زمان مواجهه با علایم تنبیه و غیرپاداش آسیب می‌بیند و لذا احتمال دارد که فرد دارای علایم اختلال بیش‌فعالی - نقص توجه شود. حال چنانکه نظام بازداری رفتاری بسیار فعال باشد، موجب حساسیت زیاد فرد به علایم شرطی مربوط به تنبیه نمی‌شود و می‌تواند حالات اضطرابی در فرد پدید آورد. بنابراین چنانکه ملاحظه شد، یافته‌های این پژوهش در باب روایی همزمان پرسشنامه‌ی کوتاه شخصیتی‌گری - ویلسون با پرسشنامه‌ی توانمندیها و ضعف‌های گودمن و همکاران به‌طور قابل توجهی با سبانی و پژوهشهای محققانی که در سطور قبل راجع به نتایج تحقیقات آنها بحث شد، همخوانی قابل ملاحظه‌ای دارد. بنابراین در این حوزه می‌توان بیان کرد که میزان فعالیت نظام بازداری رفتاری و نظام فعال‌سازی رفتاری با سازگاری نوجوانان و آسیب‌شناسی روانی آنها مربوط است و این

رابطه راه معقولی برای بیان ذکر علت واکنشهای مغزی برای انواع گوناگون آسیب‌شناسی روانی فراهم می‌آورد.

نتایج تحلیل عوامل در این پژوهش نشان داد که ۲۲ سؤال پرسشنامه کوتاه شخصیتی گری - ویلسون بر روی شش عامل قرار می‌گیرند که این شش عامل در حدود ۳۸ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین می‌کنند. براساس نتایج حاصل از تحلیل عوامل که ویلسون، گری و بارت (۱۹۹۰) بر روی دانش‌آموزان انگلیسی انجام دادند، شش عامل به نامهای فلسفه رواقیون، پاکدامنی و عفت، محتاط و مراقب، ارتجاعی - جهندگی، هیجان‌خواهی و فعالیت شناسایی شده است. برای نمونه عامل اول با گریز، عامل دوم با ستیز، عامل چهارم با خاموشی و عامل پنجم با گرایش رابطه دارند، اما اجتناب فعال و اجتناب منفعل در میان شش عامل شناسایی شده توزیع شده‌اند. براساس مطالعه ویلسون، بارت و ایواواکی (۱۹۹۵) بر روی نوجوانان ژاپنی (از طریق پرسشنامه فرم اصلی)، نیز شش عامل سوگیری پاسخ، پایش هیجانی، پرخاشگری، اجتناب فعال، حساسیت به درد و انتقاد و مشکل اجتناب شناسایی و معرفی شده است. اگرچه مطالعات انجام شده فوق با استفاده از تحلیل عوامل شش عامل را برای پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون آشکار ساخته‌اند، اما فقط بخشی از شش عامل به دست آمده در این تحقیقات به شش عامل رفتاری مطرح در پرسشنامه شخصیتی اصلی شباهت دارند. با وجود همخوانی نسبی نتایج حاصل از تحلیل عوامل صورت گرفته در این پژوهش با نتایج تحقیقات ویلسون، بارت و ایواواکی (۱۹۹۵) و ویلسون، گری و بارت (۱۹۹۰)، باید گفت تحلیل عوامل صرفاً تأیید اندکی از ساختار اولیه پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون فراهم آورده است که خود این مسأله می‌تواند محدودیتهایی را برای دیدگاه شخصیتی گری در سطح انسانی پدید آورد. در عین حال لازم است تا تفسیر قطعی نتایج مربوط به پایایی و روایی و هنجارهای آماری پرسشنامه شخصیتی گری - ویلسون (فرم کوتاه ۲۸ سؤالی) اندکی احتیاط کرد تا در نقاط مختلف این شاخص‌ها بررسی و گزارش شوند.

منابع

سیف، علی‌اکبر. (۱۳۷۸)، روشهای اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، چاپ هشتم، تهران، انتشارات دوران.

شولتز، دوان. و شولتز سیدنی.الن. نظریه‌های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی، (۱۳۷۵)، چاپ اول، رودهن، انتشارات دانشگاه اسلامی رودهن.

کارور، چارلز و شی‌یر، مایکل. نظریه‌های شخصیت، ترجمه احمد رضوانی، (۱۳۷۵)، چاپ اول، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.

کاویانی، حسین. (۱۳۸۲)، نظریه زیستی شخصیت، چاپ اول، تهران، مؤسسه مطالعات علوم شناختی.

گری، ج.ا. پاولف، ترجمه محمود بهزاد، (۱۳۶۲)، چاپ اول، تهران، انتشارات خوارزمی.

EYSENCK, H.J. (1972). An experimental and genetic model of schizophrenia. In A.R.Kaplan (Ed). Genetic Factors in schizophrenia springfield: C.C. Thomas.

EYSENCK, H.J. (1975). The inequality of man. San Diego: EDItIS/Educational 8 Industrial Testing Service.

EYSENCK, H.J. (1977). Psychosis and Psychoticism: A reply to bishop. Journal of Abnormal Psychology, 86, 427-430.

EYSENCK, S.B.G., EYSENCK, H.J. & BARRETT, P. (1985). A revised version of the Psychoticism scal. Personality and Individual Differences, 6(1), 21-29.

GRAY, J.A. (1973). Causal theories of Personality and how to least them. In J.R. koyce (Ed), multivariable analysis and Bychological theory. New York: Academic Press.

GRAY, J.A. (1981). A critique of Eysenck's theory of personality. In H.J.Eysenck (Ed), A model for personality. Berlin: springer-verlage.

GRAY, J.A. (1982). The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system. New York: Oxford university Press.

GRAY, J.A. (1987). Perspectives on anxiety and impulsivity: A commentary Journal of Research in personality, 21, 493-509.

- SLOBODSKAYA, H.R. (1999). Competence, emotional and behavioral problems in Russian adolescents. *European child and Adolescent psychiatry*, 8, 173-180.
- SLOBODSKAYA, H.R., GENNADE, J., KNYAZEV, G., ASFRONOVA, M.V., WILSON, D., & GLEMN, W.J. (2001). Development of a shortform of the gray-wilson personality questimnair state. *Resresearch Institute of physiology, Russian Institute of Psychiatry-university of london*.
- WILSON, G.D., BARRETT, P.T., & GRAY, J.A. (1989). Human relations: remard and punishment: A questionnaire examination of Gray's Personality theory. *British journal of Psychology*, 80, 509-575.
- WILSON, G.D., BARRETT, P.T., & IWAWAKI, S. (1995). Japanece reactions to reward and punishment: A cross-cultural personality study. *Personality and Individul Differences*, 19, 109-112.
- WILSON, G.D., GROU, J.A., BARRETT, P.T. (1990). A factor analysis of Gray-Wilson personality questionnaire. *Personality and Individual Differerices*, 10, 1033-1045.
- ZUCKERMAN, M. (1991). *Psychobiology of personality*. Cambridge university press.
- ZUCKERMAN, M. (1994). Sensation seeking and impulsivity: A marriage of traits made in biology; In W.Mccown, J.Johnson, & M.shure (Eds). *The impulsive client: Theory, vcesearch and treatment* (PP. 69-89). Washing-ton, DC: American Psychological Association.
- ZUCKERMAN, M., & LITTLE, P. (1986). Personality and cutiosity about morbid and sexuou events-personality and *Individual Differences*, 7, 1, 79-56.
- ZUCKERMAN, M., & NEED, M. (1979). Sensation seeking and Psychopathology *Psychiatry Research*, 1, 255-264.

وصول: ۸۲/۹/۲۷

پذیرش: ۸۴/۲/۱۵